

przyjmowaniu pieniędzy od ludzi występnych, względnie zarobionych w sposób nieuczciwy²¹.

W liście do papieża Korneliusza wyraźnie odróżnia on pieniądze kościelne (*depositae ecclesiae, pecuniae ecclesiae*) od tzw. funduszu wdów i sierot (*depositum viduarum et pupillorum*). Nie dysponujemy niestety danymi, które pozwoliłyby nam stwierdzić, czy wspomniany fundusz stanowił majątek wdów i sierot jedynie czasowo zdeponowany w kasie kościelnej. Taką interpretację zdają się sugerować te partie listów, które dotyczą okradania wdów i sierot. Według innych badaczy, na pieniądze kościelne składały się dary przekazywane przez różnych ofiarodawców z przeznaczeniem na pomoc dla obu tych kategorii wiernych; brak również bliższych informacji na temat sposobu dysponowania nimi przez władze kościelne²².

Zdaniem św. Cypriana, który przy tej okazji posługuje się pojęciem *gubernatio*, rola Kościoła i jego przedstawicieli polegała w głównej mierze na organizowaniu skutecznej pomocy tak w sytuacjach nadzwyczajnych, a więc podczas najazdów barbarzyńców, epidemii, klęsk głodu itp., jak i w okresach wolnych od podobnych zagrożeń, mimo to wymagających ingerencji²³. Biskup stawał się zatem swego rodzaju gubernatorem, na którym spoczywał obowiązek doprowadzenia okrętu-Kościół do bezpiecznego portu oraz zapewnienia opieki wszystkim wiernym znajdującym się na pokładzie, względnie troskliwym gospodarzem w ewangelicznej gospodzie²⁴. Korzystał przy tym z pomocy osób duchownych różnych szczebli, które z racji licznych trudności i niebezpieczeństw związanych z dysponowaniem niekiedy poważnymi sumami, musiały być osobami prowadzącymi skromny tryb życia oraz całkowicie godnymi zaufania i oddanymi swojej pracy (*divinis rebus et spiritalibus occupati*). Nie powinny ich zajmować jakiegokolwiek sprawy ziemskie (*terrenas et saeculares actus*), a zwłaszcza działalność zarobkowa odciągająca od Boga i uniemożliwiająca duchownym właściwe wykonywanie swoich obowiązków²⁵.

²¹ Por. *Ad Quirinum* III 111.

²² Por. *Epistula* 49 i zob. również *Epistula* 5; 7; Seipel, dz. cyt., s. 72.

²³ Por. Cyprianus, *De oratione dominica* 19; J. Wagner, *Ideale społeczne wczesnego chrześcijaństwa*, "Życie i Myśl" 12(1962) nr 3-4, 79nn.; S. Żywczyński, *Szkice z dziejów radykalizmu chrześcijańskiego*, Warszawa 1976, 29nn.; Śrutwa, *Praca*, dz. cyt., 88, 231.

²⁴ Por. Cyprianus, *De oratione dominica* 19; *Epistula* 59; 61, 1; 66, 5; 74, 1.

²⁵ Por. *De lapsis* 6; *Epistula* 1, 1; 15, 3.